

Souběh manažerské smlouvy a smlouvy o výkonu funkce po x-té

Závěr, že smlouva uzavřená se členem statutárního orgánu obchodní korporace může být smluvně podřízena režimu zákoníku práce, pouze s limity, které vyplývají z kogentních norem práva obchodního (respektive korporačního) a občanského, respektuje autonomii vůle smluvních stran i zásadu pacta sunt servanda. Takovým limitem je i požadavek schválení smluvního ujednání o odměně člena statutárního orgánu nejvyšším orgánem akciové společnosti, v němž se odráží ochrana práv a oprávněných zájmů akcionářů, třetích osob i akciové společnosti samotné.

Ústavní soud (III. ÚS 410/23)

Komentář CIoD:

Uvedené rozhodnutí Ústavního soudu navazuje na justiční ping-pong mezi Ústavním soudem a Nejvyšším soudem ohledně právního režimu souběžných manažerských smluv členů statutárního orgánu obchodních korporací. Z judikatury Nejvyššího soudu se podávají v zásadě dva limity, na jejichž základě by bylo nutné uzavřít, že závazek z pracovní smlouvy zakládá nepovolený souběh, a to pokud by člen statutárního orgánu na základě pracovní smlouvy měla, byť třeba v minimálním rozsahu: (i) uskutečňovat obchodní vedení (či vykonávat jinou působnost statutárního orgánu) společnosti nebo (ii) uskutečňovat činnosti úzce související s řídicí činností statutárního orgánu.

V těchto případech se z judikatury Nejvyššího soudu podává, že uvedené činnosti nemůže člen statutárního orgánu vykonávat v režimu závislé práce (tj. jako zaměstnanec) a pokud na takové činnosti člen statutárního orgánu uzavře se společností „pracovní smlouvu“, bude na tuto smlouvu nahlíženo jako na dodatek ke smlouvě o výkonu funkce (či smlouvu o výkonu funkce jako takovou), na kterou se budou vztahovat limity korporačního práva (pravidla o schvalování smlouvy, odměňování či odpovědnosti člena statutárního orgánu).

Uvedený závěr shledává Ústavní soud (s ohledem na komentované rozhodnutí) ústavně konformním. Nejvyšší i Ústavní soud se tak shodují v závěru, že podřídí-li člen statutárního orgánu a společnost smlouvu o výkonu funkce (na činnosti spadající do rámce činností statutárního orgánu) zákoníku práce, nejedná se o pracovní smlouvu, a ustanovení odkazovaného zákoníku práce se použijí jen v rozsahu, v jakém to nevylučují obecné limity korporačního práva.

Důsledky právního jednání likvidátora, které nesleduje naplnění účelu likvidace

Likvidátorovi, který svým povoláním nabyl působnosti statutárního orgánu právnické osoby v likvidaci, svědčí všeobecné zástupčí oprávnění. Zákon neomezuje právní osobnost právnické osoby v likvidaci ani neupravuje výjimku ze všeobecného zástupčího oprávnění likvidátora, nýbrž (pouze) ukládá likvidátorovi, aby jeho činnost směřovala výhradně k naplnění účelu likvidace, tj. ke zpeněžení majetku zrušené právnické osoby, k vyrovnání dluhů věřitelům a k vyplacení likvidačního zůstatku osobám oprávněným podle zákona, nestanoví-li zákon jinak. Konkretizuje tak (obecnou) povinnost likvidátora jednat s péčí řádného hospodáře.

Právnickou osobu tak zavazuje i takové právní jednání uskutečněné likvidátorem, které nesleduje naplnění účelu likvidace. Poruší-li však likvidátor povinnost vykonávat svou funkci s péčí řádného hospodáře právě tím, že jeho činnost nesměřuje k naplnění účelu likvidace, nýbrž k pokračování činnosti právnické osoby (k naplnění účelu, pro který byla založena), odpovídá právnické osobě za škodu tím způsobenou, popř. ručí za její dluhy.

NS 27 ICdo 65/2023

Komentář CIoD:

V uvedeném rozhodnutí Nejvyšší soud vyřešil dlouhodobě diskutovanou otázku, jaké jsou právní důsledky, činí-li likvidátor právní jednání nesledující účelu likvidace. Tím, že likvidátor nabyvá působnost statutárního orgánu, nabyvá tím podle komentovaného rozhodnutí neomezené zástupčí oprávnění jednat za likvidovanou společnost. Tím není dotčena možnost, že bude v obchodní korporaci jmenováno více likvidátorů, kteří budou oprávněni jednat za obchodní korporaci jediné společně. Na druhou stranu § 188 ObčZ určuje, že vstoupí-li právnická osoba do likvidace, nesmí za ni nikdo právně jednat mimo rozsah stanovený § 196 ObčZ (je tedy nezbytné sledovat účel, který odpovídá povaze a cíli likvidace od okamžiku, kdy se o vstupu do likvidace zástupce dozvěděl nebo kdy se o vstupu do likvidace dozvědět měl a mohl.

Skutečnost, že činnost likvidátora má sledovat jen účel, jaký odpovídá povaze a cíli likvidace tak představuje podle Nejvyššího soudu jen vnitřní omezení zástupčího oprávnění likvidátora, které není účinné vůči třetím osobám. V důsledku komentovaného rozhodnutí tudíž třetí osoby nemusí zkoumat, zda likvidátor, zastupující obchodní korporaci v likvidaci, činí vůči nim jednání, které sleduje naplnění účelu likvidace. To navíc nemusí být pro třetí osoby vždy ani dost dobře zjistitelné (stejně jako způsob, jakým se likvidace provádí).

V podnikatelské praxi vznikaly pochybnosti především ve vztahu k jednáním likvidátora, který pro likvidovanou společnost nabýval nový majetek či zřizoval nové závazky. I tato právní jednání budou tedy likvidovanou společností v zásadě bez dalšího zavazovat, avšak likvidátor takovým jednáním může porušovat svou povinnost jednat s péčí řádného hospodáře.

Výmaz likvidované obchodní korporace nemající žádný majetek z obchodního rejstříku

Nezjistí-li likvidátor jmenovaný soudem nebo jiným orgánem veřejné moci po provedení potřebného šetření žádný majetek obchodní korporace, podá bez dalšího návrh na její výmaz z veřejného rejstříku, nebrání-li tomu překážky uvedené v § 82 odst. 2 zákona o veřejných rejstřících (zejména úpadek likvidované obchodní korporace), popř. probíhající trestní stíhání proti právnické osobě nebo výkon trestu, který jí byl uložen podle zákona upravujícího trestní odpovědnost právnických osob a řízení proti nim. Postup podle § 198 odst. 2 občanského zákoníku není v takovém případě zapotřebí.

NS Cpjn 203/2023

Komentář CIoD:

Nejvyšší soud sjednotil praxi Vrchního soudu v Praze a Olomouci a uzavřel, že pokud likvidátor jmenovaný soudem nezjistí žádný majetek obchodní korporace, může podat návrh na výmaz obchodní korporace z obchodního rejstříku a nemusí, na rozdíl od ostatních případů, zveřejňovat v Obchodního věstníku žádné oznámení o vstupu obchodní korporace do likvidaci spolu s výzvou pro věřitele, aby přihlásili své pohledávky.

Likvidátor, který nezjistí žádný majetek obchodní korporace, bude tedy jednat s péčí řádného hospodáře, pokud navrhne výmaz korporace z obchodního rejstříku, aniž by zveřejnil v Obchodním věstníku výzvu věřitelům, aby se přihlásili se svými pohledávkami. Nutnou podmínkou však je, že likvidovaná obchodní korporace nesmí mít ani žádné známe věřitele, jimž by likvidátor zasílal adresované oznámení o vstupu právnické osoby do likvidace podle § 198 odst. 1 ObčZ.

Pokud likvidátor nezjistí žádný majetek, avšak obchodní korporace má známé věřitele, je obchodní korporace v úpadku a likvidátor musí zásadně podat insolvenční návrh (§ 200 ObčZ). To však neplatí, pokud likvidátor bezúspěšně prověřil možnost uplatnit neplatnost nebo neúčinnost právních jednání obchodní korporace. V případě nemajetné obchodní korporace by majetek této korporace nepostačoval ani k úhradě nákladů insolvenčního řízení a v souladu se zákonem o veřejných rejstřících může likvidátor v takovém případě rovnou podat návrh na výmaz obchodní korporace z obchodního rejstříku (tj. nepodávat insolvenční návrh).

Pokud likvidátor nezjistí žádný majetek a obchodní korporace nemá ani žádné známé věřitele, vyplývá z komentovaného stanoviska, že je likvidátor oprávněn podat návrh na výmaz obchodní korporace z obchodního rejstříku a nemusí zveřejňovat v Obchodního věstníku žádné oznámení o vstupu obchodní korporace do likvidaci spolu s výzvou pro věřitele, aby přihlásili své pohledávky. To však může být problematické. Skutečnost, zda nemajetná obchodní korporace má známé věřitele (a byla by v případě nemajetné společnosti povinnost likvidátora podat insolvenční návrh) či nikoliv, se často odvíjí od stavu účetní a jiné dokumentace, ke které likvidátor po svém jmenování získá přístup.

Skutečnost, že likvidovaná obchodní korporace nemá v daný moment „známé“ věřitele, neznamená, že žádné věřitele nemá. Z uvedeného důvodu soudíme (i ve světle § 82 zákona o veřejných rejstřících), že by měl likvidátor v případě tohoto postupu též prověřit možnost uplatnit neplatnost nebo neúčinnost právních jednání obchodní korporace a teprve poté případně podat návrh na výmaz obchodní korporace z obchodního rejstříku.

Tento materiál nepředstavuje právní radu ani nabídku či závazek k jejímu poskytnutí.